

С Т А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Любомир Иванов Тодоров**
Стопанска академия „Д. А. Ценов“
професионално направление 3.8 Икономика, научна
специалност „Статистика и демография“, Свидетелство
№25578/18.05.2009 г.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Статистика, иконометрия и демография“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Тодор Людмилов Борисов**
Тема на дисертационния труд: **Статистическо изследване на влиянието на бизнес климата върху основни макроикономически показатели**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1348/26.05.2026 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Статистика и иконометрия“ на УНСС по професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Статистика, иконометрия и демография“ съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 10/6.01.2026 г. Обучението е осъществено в самостоятелна форма на обучение, собствено финансиране през периода 9.12.2025 г. – 14.05.2026 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд на докторант Тодор Людмилов Борисов е с обем от 517 страници, от които 288 страници основен текст. Дисертационният труд съдържа заглавна страница, съдържание

(включващо заглавията на основните части на дисертацията, списъци на представените фигури, таблици, приложения и използваните съкращения), предговор, въведение, изложение в три глави, заключение, използвана литература и приложения. Библиографската справка съдържа 161 източника, от които 48 на кирилица и 113 на латиница. Приложенията са 152 на брой във формата на таблици с първични данни и резултати от изследванията на автора. В основния текст на дисертационния труд са представени 98 таблици и 61 фигури, за визуализация на резултатите от изследователската работа. Може да се направи обоснован извод, че представеният вариант на дисертационен труд съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение (чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ), както и на специфичните изисквания на вътрешната нормативна уредба на УНСС - София.

Основният текст на дисертационния труд се състои от 288 страници, като са обособени предговор, въведение, изложение в три глави (съответно 50, 80 и 231 страници), и заключение. Структурата на работата показва, че фокусът е насочен към практическите резултати от изследването, представени в третата глава.

Въведението на дисертационния труд обосновава значимостта и актуалността на темата, посочва основните направления на изследванията по избраната тематика, дефинира обекта и предмета на изследването. Посочени са целта на изследването, изследователската теза, шест изследователски задачи и четири хипотези. Коректно са представени използваните методи и ограничителните условия на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В първата глава на дисертационния труд се разглеждат концептуалните основи на обвързаността на бизнес климата и основните макроикономически показатели, като последователно се разглеждат въпросите на икономическия цикъл и неговите фази, понятието за бизнес климат, неговото измерване и връзка с бизнес цикъла, емпиричните изследвания по темата в България и в международен план. Изграден е теоретичен модел на изследването.

Втората глава на дисертационния труд е посветена на методологичните аспекти на иконометричното моделиране на динамични зависимости. Разгледани са основните положения на анализа на развитие чрез динамични редове, техните компоненти, изискванията за съпоставимост, моделирането на зависимости чрез векторни авторегресионни модели, авторегресионни модели с разпределени лагове

и интегрирани авторегресионни модели с плъзгащи се средни и екзогенни променливи.

В третата глава са представени резултатите от емпиричното изследване на връзките между бизнес климата и икономиката на макро равнище. Авторът анализира обвързаността на бизнес климата и основния макроикономически показател брутен вътрешен продукт, безработицата и инфлацията. Емпиричната част включва както описателен анализ, така и приложение на векторни авторегресионни модели, модели с разпределени лагове и ARIMA модели с добавени външни променливи. Важен елемент на извършения анализ е разработването на прогнози за икономическия растеж, пазара на труда и инфлацията в страната, и съпоставянето им с институционалните прогнози на НСИ, МФ, БНБ и ЕК.

В заключението на дисертационния труд са обобщени основните резултати и изводи от извършения анализ.

Може да се приеме, че поставените изследователски задачи са изпълнени, хипотезите са проверени и изследователската теза е доказана.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В справката за приносите на дисертационния труд са посочени шест приноса, като първият има теоретико-методологичен, а другите пет имат практико-приложен характер.

Приемам предложените приноси без забележки.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил 4 публикации по темата на дисертационни труд – 1 статия в списание „Икономически и социални алтернативи“ и 3 доклада в научни конференции. С това докторантът получава 40 точки при изискуеми 30 и по тази начин изпълнява минималните национални изисквания, съгласно чл. 26 от ЗРАС в Република България.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и основните резултати от научното изследване.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам бележки и/или въпроси към представения пред научното жури дисертационен труд.

8. Заключение

Представеният пред научното жури дисертационен труд на тема „Статистическо изследване на влиянието на бизнес климата върху основни макроикономически показатели“ на докторант Тодор Людмилов Борисов има завършен вид и представлява цялостно и задълбочено научно изследване с теоретико-методологичен и приложен характер. Получените резултати са ценни от гледна точка на систематизиране на съществуващото знание и задълбочаване и разширяване на емпиричните изследвания в областта на бизнес климата, управлението (в общ план) и прогнозирането (в частност) на икономическите цикли в България.

В обобщение, изразявам положителното си становище за качеството на дисертационния труд и гласувам „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Тодор Людмилов Борисов, по професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Статистика, иконометрия и демография“.

Призовавам останалите членове на научното жури да подкрепят присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Тодор Людмилов Борисов.

08.06.2026 г.

Подпис:

S T A T E M E N T O F O P I N I O N

**From: Lyubomir Ivanov Todorov, Assoc. Prof., PhD
TSENOV Academy of Economics
Professional Field 3.8 Economics, Scientific Specialty 'Statistics
and Demography', Certificate No. 25578 dated 18 May 2009**

**Subject: PhD Dissertation for the Award of the Educational and Scientific
Degree 'Doctor' in Professional Field 3.8 Economics, Doctoral
Program 'Statistics, Econometrics and Demography', University of
National and World Economy (UNWE).**

Author of the PhD dissertation: Todor Lyudmilov Borisov

**Dissertation Title: STATISTICAL ANALYSIS OF THE IMPACT OF
BUSINESS CLIMATE ON KEY MACROECONOMIC
INDICATORS**

Basis for this Opinion: Appointment as a member of the Scientific Jury for the public defence of the dissertation, in accordance with Order No. 1348 dated 26 May 2026 issued by the Rector of the University of National and World Economy.

1. Information about the Doctoral Candidate

The doctoral candidate was enrolled in the doctoral programme of the Department of Statistics and Econometrics at the University of National and World Economy (UNWE) in Professional Field 3.8 Economics, Doctoral Programme “Statistics, Econometrics and Demography”, pursuant to Order No. 10 of 6 January 2026 issued by the Vice-Rector for Research and Development of UNWE. The training was conducted in an individual form of study on a self-funded basis during the period from 9 December 2025 to 14 May 2026.

2. General Overview of the Submitted Dissertation

The submitted dissertation of doctoral candidate Todor Lyudmilov Borisov comprises 517 pages, of which 288 pages constitute the main body of

the text. The dissertation includes a title page, table of contents (containing the titles of the main sections of the dissertation, lists of figures, tables, appendices, and abbreviations used), a preface, an introduction, three substantive chapters, a conclusion, a bibliography, and appendices. The bibliography contains 161 references, including 48 sources in Cyrillic and 113 sources in Latin script. The appendices number 152 and consist of tables presenting primary data and the results of the author's research. The main text of the dissertation contains 98 tables and 61 figures used to visualize the findings of the research. It may reasonably be concluded that the submitted dissertation complies with the requirements of the Academic Staff Development Act of the Republic of Bulgaria and its Implementing Regulations (Article 27, Paragraph 2), as well as with the specific requirements established by the internal regulations of the University of National and World Economy.

The main body of the dissertation comprises 288 pages and is structured into a preface, an introduction, three chapters (respectively 50, 80, and 231 pages in length), and a conclusion. The structure of the dissertation indicates that the primary emphasis is placed on the practical results of the research, which are presented in the third chapter.

The introduction substantiates the significance and relevance of the research topic, outlines the principal directions of research in the selected field, and defines the object and subject of the study. It clearly presents the research objective, the research thesis, six research tasks, and four research hypotheses. The research methods employed and the limitations of the study are also properly and accurately described.

3. Evaluation of the Scientific and Practical Results of the Research

The first chapter of the dissertation examines the conceptual foundations of the relationship between business climate and key macroeconomic indicators. It sequentially addresses issues related to the economic cycle and its phases, the concept of business climate, its measurement and relationship with the business cycle, as well as empirical studies on the topic in Bulgaria and internationally. A theoretical framework for the research is developed.

The second chapter is devoted to the methodological aspects of econometric modelling of dynamic relationships. It discusses the fundamental principles of time-series analysis, their components, the requirements for data comparability, and the modelling of relationships through Vector Autoregressive (VAR) models, Autoregressive Distributed Lag (ARDL) models, and Autoregressive Integrated Moving Average (ARIMA) models with exogenous variables.

The third chapter presents the results of the empirical investigation of the relationships between business climate and the economy at the macroeconomic level. The author analyses the interdependence between business climate and the key macroeconomic indicators of Gross Domestic Product (GDP), unemployment, and inflation. The empirical part includes both descriptive analysis and the application of Vector Autoregressive (VAR) models, Distributed Lag Models, and ARIMA models with exogenous variables. An important component of the analysis is the development of forecasts for economic growth, labour market developments, and inflation in the country, as well as their comparison with the institutional forecasts of the National Statistical Institute (NSI), the Ministry of Finance (MF), the Bulgarian National Bank (BNB), and the European Commission (EC).

The conclusion summarizes the principal findings and conclusions derived from the analysis conducted in the dissertation.

It may be concluded that the research objectives have been successfully achieved, the hypotheses have been tested and verified, and the research thesis has been substantiated and confirmed.

4. Evaluation of the Scientific and Applied Contributions of the Dissertation

The statement of contributions accompanying the dissertation identifies six contributions, the first of which is of a theoretical and methodological nature, while the remaining five are of a practical and applied character.

I accept the proposed contributions without reservations.

5. Evaluation of the Publications Related to the Dissertation

The doctoral candidate has presented four publications related to the topic of the dissertation: one article published in the journal Economic and Social Alternatives and three papers presented at scientific conferences.

Through these publications, the doctoral candidate has accumulated 40 points, exceeding the required minimum of 30 points, and thereby fulfils the minimum national requirements stipulated under Article 2b of the Academic Staff Development Act of the Republic of Bulgaria.

6. Evaluation of the Dissertation Abstract

The dissertation abstract accurately reflects the content of the dissertation and the main results of the scientific research.

7. Critical Remarks, Recommendations, and Questions

I have no remarks and/or questions regarding the dissertation submitted to the scientific jury.

8. Conclusion

The dissertation submitted to the scientific jury on the topic “Statistical Analysis

Study of the Impact of Business Climate on Key Macroeconomic Indicators” by doctoral candidate Todor Lyudmilov Borisov is complete in form and represents a comprehensive and in-depth scientific study of both theoretical-methodological and applied nature. The obtained results are valuable in terms of systematizing existing knowledge and deepening and expanding empirical research in the field of business climate, management (in a broader sense), and forecasting (in particular) of economic cycles in Bulgaria.

In conclusion, I express my positive opinion regarding the quality of the dissertation and vote “YES” the award of the educational and scientific degree of Doctor (PhD) to Todor Lyudmilov Borisov in Professional Field 3.8 Economics, Doctoral Programme “Statistics, Econometrics and Demography”.

I also call upon the other members of the scientific jury to support the awarding of the educational and scientific degree of Doctor (PhD) to Todor Lyudmilov Borisov.

08.06.2026

Signature: